

Tract. IV. Examen II.

cidens fit eterna. Tum etiam in 4. dist. 22. q. 1. postea sensus, que est afflictiva?

Affirmo cum Angelico Doctore 3. p. q. 1. art. 4. ad 2. dicente: Peccato Originali in futura retributione non debetur pena sensus.

Ratio. Quia pena debet proportionari culpe; Sed culpas originali non proportionatur pena sensus. Ergo Min. prob. Pena sensus culpe proportionatur ratione inordinatae conversionis ad bonum commutable: Sed haec non datur in pueris usi rationis, bene tamen aversio. Ergo.

Hinc, dum S. August. & ali., penam parvularum vocant ignem, gehennam, tormenta, &c. nihil aliud volunt significare (ut explicat S. Th.) quam divina gloria privationem, quam per excessum, & hyperbolice tam duris vocabulis significant, ut magis exercitabilem efficerent errorem Peccatorum asserintur, nullum in parvulis esse peccatum.

Ratio. Si Deus ponam temporalem culpam remissae debitam mutaret in eternam, etiam per accidens, punire ultra condignum, quia non est dignitas culpe ad ponam: Sed hoc non debet dici de Clementissimo Deo, cui proprium est misericordia, & parcere. Ergo.

Ex dictis patet differentia inter hunc, & priorem casum, in hoc enim culpa jam est dimissa, in illo non.

LXXXIII. Possetne Deus per absolutam suam potentiam, tamquam Dominus vita, & mortis, aliquem innocentem punire pena eterna inferni, vel gehennae? Beatos è Cali in infernum deturbare, dannatos in Calum evehere?

Dico 1. Potest Deus per absolutam suam potentiam innocentem, immo, & beatum è Cale detinbare in gehennam ignis. 2. Hac tamen non esset propriez pena; seu punio, aut damnatio, nec inveniens illi diceretur propter damnatum, & beato in Cali gaudis conservando numquam fiet.

Ratio. 2. p. Ubi non est culpa, non est proprieta damnatio, vel punio. Et certè à ratione, à justitia, & infinita Dei misericordia alienum est, innocentem punire, vel maximè gravissimis, & eternis inferni tormentis.

Ex quo sequitur, quod flagella hujus vita innocentibus inficta propriez non sunt penae, sed medicina.

Dico 2. Potest Deus reprobos, ac damnatos per potentiam suam absolutam, in Calum evehere.

Ratio. Quia absolutè potest Deus peccatum eis remittere; in hoc enim nulla apparet implicatio.

LXXXIV. Decedentes cum solo Originali, ut pueri non baptizati, puniuntur sola pena danni, consistente in carentia visionis beatifica, absque omni

pena sensus, que est afflictiva?

Affirmo cum Angelico Doctore 3. p. q. 1. art. 4. ad 2. dicente: Peccato Originali in futura retributione non debetur pena sensus.

Ratio. Quia pena debet proportionari culpe; Sed culpas originali non proportionatur pena sensus. Ergo Min. prob. Pena sensus culpe proportionatur ratione inordinatae conversionis ad bonum commutable: Sed haec non datur in pueris usi rationis, bene tamen aversio. Ergo.

Hinc, dum S. August. & ali., penam parvularum vocant ignem, gehennam, tormenta, &c. nihil aliud volunt significare (ut explicat S. Th.) quam divina gloria privationem, quam per excessum, & hyperbolice tam duris vocabulis significant, ut magis exercitabilem efficerent errorem Peccatorum asserintur, nullum in parvulis esse peccatum.

Ratio. Quia ergo sententia condemnabuntur parvuli? Nonne illa: Ita maledisti in ignem eternum & &c. Vel in quo loco pro pena ponentur, qui non datur locus medius pro ipsa, qui Iudeus dicit: Ibunt isti in combustionem justi; vero in vitam eternam?

Dico 1. Certum est, quod parvuli non baptizati comparabunt in judicio, quia Apoc. 1. Veniet, & videbit eum omnis oculus, condemnabunt autem iusti minori sententia: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non potest introire in regnum, &c.

Ratio. 2. Verissimum est, quod illorum parvularum animæ detineantur in Limbo subtus terram, ubi tamen nulla affectuant tristitia; tum quia illi locus non est eis datum in peccatum; sed quia illi melior non debetur: sicut & Patres nubi erant ante adventum: tum quia ex illo loco non impeditur ad suis intellectuibus operationibus, aut Medina nostra, ex qua addit, quod sciant se nunquam habuisse per gratiam Ius ad gloriam, & penam hanc esse iustissimam, nullo proprio demerito inducunt, adeoque omnem dispiciunt esse inutilem. Hinc patientes sustinent, & ab omni interiori tristitia absunt.

Ratio. Quid si homo mansisset in puris naturalibus, carientia divinae visionis esse tunc pena?

Dico, quod non. Sed illa exclusio à gloria est semper negatio, & defectus naturalis. *Ratio.* Quia in eo statu homo non fuisset elevatus ad finem, seu facilitatem supernaturalem. Vid. in suppl. 3. p. q. 69. art. 4. 5. 6. & 7. ubi & quid sit Limbus Patrum, & puerorum.

De Vitiis Capitalibus.

EXAMEN I.

De Vitiis Capitalibus in genere, & in specie

de Superbia.

QUÆRO I. Estne hac doctrina Confessario scitu necessaria?

I. Resp. affirm. *Ratio.* Quia Confessarii mutuus est, rationalem Dei imaginem per peccata deformatam, reformatam per opera penitentiae: reformatio autem ut debite fiat in membris, necesse est, ut primo fiat in Capite, velut ceterorum Principiis, accessoriis enim sequitur suum principale; sunt autem quadam via ceterorum Capita, & fontes. Ergo. Et consequenter Confessor gratis reformabili sit hoc doctrina, quia ignoti nulla cupidio.

Declaratur ulterius à simili ex pugna corporali: Prostrato Goliath, è vestigio omnes Philistini se in fugam dederunt. Cur? Quia erat eorum Caput, truncato Holofero, fuga se salvantur Assyri. Cur? Quia exercitus era decapitatus. Rex Syriae contra Israelitas belatus militibus suis praecepit, ut in neminem nisi in solum Regem arma converterent, illum unice impetrant tamquam Caput bellii, quo praeceps non fore dubitandum de victoria. Ergo similiter in pugna spirituali: cum unus animus hostis sit alio ferocior, unum vitium ceterorum Caput, & Dux, in hunc Duxem est primo collaudum, arma verenda; hoc Caput maximè impetrundem est. Considerandum, quo passio in animum nostrum maximè prædominetur, quo vitio maximè excitemus, quæ prava consuetudo altissimas in nobis radices egerit, & ibi reformatio anime exordienda est; accessoriū sequitur suum principale.

QUÆRO II. Quid & quot sunt vicia, seu peccata Capitalia?

II. Resp. cum S. D. I. c. Vicia Capitalia dicuntur, quia ex ipsis velut ex Capitibus, seu fontibus plura alia derivantur, seu oriuntur, ut ex Prologo patet. Hæc partis sumuntur à Capite naturali, quod in cetera corporis membra infuit vitam, motum, vivorem, &c. Sunt autem septem, memoria causa comprehensa haec dictione: *Saligia*, sic ut cuius littera huius dictiones secundum ordinem correspondat unum vitium Capitale, v. g. S. Superbia. A. Avaritia. L. Luxuria. I. Invidia. G. Gula. I. Ira. A. Acedia. Ex his aliqua dicuntur carnalia, nimis luxuria, & gula: alia spiritualia, nim. cetera quinque. Quis distinctio est explicata supra Tr. 4. Exam. 2. n. 21.

Estne idem, peccatum Capitale, ac peccatum mortale?

Non est; ut ex dictis patet. *Ratio.* Peccatum Capitalis dicitur, quod est Caput, fons, aut radix aliorum; sed hoc non dicuntur de quovis mortali. Unde nec omnia Capitalia semper sunt mortalia, nec è contra mortalia semper Capitalia; interdum Capitalis simul est mortale, ut ex dictis constabit. Agendum nunc de quovis vitio Capitali in specie.

Superbia.

De qua S. Thom. agit 2. q. 162. per 8. art. & alibi. *Magna miseria superbus homo*, ait S. Aug. Superbia Nabuchodonosorem bestiam, Angelum fecit Diabolus. Si, ut supra ex Greg. M. dictum est, omnis peccator status est in culpa, id maximè verum est de superbo, qui se putat aliquip esse cum nihil sit. Unde apud Germanos est proverbium: *Stultus una stoltus macelum auf einem sohl.* De quo

QUÆRO III. Superbia estne peccatum, & quidem specie? Et quid est?

III. Resp. 1. Superbia est peccatum. *Ratio.* S. D. I. c. art. 1. dicentes: Superbia nominatur ex hoc, quod aliquis per voluntatem tendit supra id, quod est. Unde dicit Isidorus: Superbus dicitus est, quia super vultus videri, quam est; qui enim vult superbum quod est, superbus est. Habet autem hoc ra-

tio recta; ut voluntas uniuscujusque feratur in id, quod est proportionatum sibi; & ideo manifestatur ratione rectæ; hoc autem facit rationem peccati: quia secundum Dionys. malum animæ est præter rationem esse. Ita S. D. Et quo patet, quod superbum sit super se ipse.

Resp. 2. *Superbia* bene definitur à S. Th. cit. art. 2. quod sit inordinatus appetitus proprie exclusive. Vel ut S. Aug. art. 1. ad 2. à S. Th. citatus loquitur, est perverse celitudo appetitus, quia perverse imitatur Deum, sed namque cum sociis equalitatem sub illo, sed imponeat vult socio dominationem suam pro illo, ait ibid. Inordinatio humana appetitus patet ex dictis pro R. 1.

Resp. 3. *Superbia* in diverso sensu est peccatum speciale, ac generale sive capitale.

Declarat hoc S. D. art. 2. dicens: Peccatum superbum potest dupliciter considerari. Uno modo secundum propriam speciem, quam habet ex ratione proprii objecti. Et hoc modo superbia est speciale peccatum, est enim inordinatus appetitus proprie excellentia, ut dictum est. Alio modo potest considerari secundum redundantiam quamdam in alia peccata, & secundum hoc habet quamdam generalitatem; in quantum scilicet ex superbia oritur possunt omnia peccata dupli ratione. Uno modo per se; in quantum scilicet alia peccata ordinantur ad suum superbum, qui est propriæ excellencia, ad quam potest ordinari omne id, quod quis inordinate appetit: alio modo indirectè, & quasi per accidens, scilicet removendo prohibens, in quantum scilicet homo per superbum contemnit divinam legem, per quam prohibetur à peccando, secundum illud Jer. 2. Confregisti jugum, rupisti vincula, dixisti: Non serviam. Hæc S. Doctor.

Sensus horum verborum non est, quod omnia peccata semper acta oriantur ex superbia, sed appetitudo. Unde subdit: Scendum tamen, quod ad hanc generalitatem superbia pertinet, quod omnia vicia interdum ex superbia oriri possint; non autem ad eam pertinet, quod omnia vicia semper ex superbia oriantur. Quamvis enim omnia peccata legis possit quis transgrexi qualcumque peccato ex contemptu, qui pertinet ad superbiæ, non tamen semper ex contemptu aliquis peccata divina transgreditur, sed quandoque ex ignorantia, quandoque ex infirmitate. Et inde S. Aug. dicit: Multa perperam fuit, quae tamen non fuit superbo.

Paulo alter, & eleganter S. D. hoc explicat ib. ad 2. dicens: Quandoque aliquis committit aliquod peccatum secundum effectum, sed non secundum affectum. Sic ille, qui ignoranter occidit Parentem, committit parricidium secundum effectum, non secundum affectum, quia hoc non intendebatur. Et secundum hoc transgrexi præceptum Dei, dicitur esse contra Deum superbere secundum effectum quidem semper, non autem semper secundum affectum, ita S. Thom.

QUÆRO IV. Superbia estne peccatum mortale? Et quia sunt species eius?

Non est; ut ex dictis patet. *Ratio.* Peccatum Capitalis dicitur, quod est Caput, fons, aut radix aliorum; sed hoc non dicuntur de quovis mortali. Unde nec omnia Capitalia semper sunt mortalia, nec è contra mortalia semper Capitalia; interdum Capitalis simul est mortale, ut ex dictis constabit. Agendum nunc de quovis vitio Capitali in specie.

Superbia.

De qua S. Thom. agit 2. q. 162. per 8. art. & alibi. *Magna miseria superbus homo*, ait S. Aug. Superbia Nabuchodonosorem bestiam, Angelum fecit Diabolus. Si, ut supra ex Greg. M. dictum est, omnis peccator status est in culpa, id maximè verum est de superbo, qui se putat aliquip esse cum nihil sit. Unde apud Germanos est proverbium: *Stultus una stoltus macelum auf einem sohl.* De quo

QUÆRO III. Superbia estne peccatum, & quidem specie? Et quid est?

III. Resp. 1. Superbia est peccatum. *Ratio.* S. D. I. c. art. 1. dicentes: Superbia nominatur ex hoc, quod aliquis per voluntatem tendit supra id, quod est. Unde dicit Isidorus: Superbus dicitus est, quia super vultus videri, quam est; qui enim vult superbum quod est, superbus est. Habet autem hoc ra-

L
men

Tract. V. Examen I.

men in aliis, quæ ex genere suo sunt peccata mortalia, puta, in fornicatione, & adulterio, sunt aliqui motus, qui sunt peccata venialia propter eorum imperfectionem, quia scilicet præveniunt rationis judicium, & sunt præter ejus consensum, puta, plenius, & perfectum. Ita etiam aliqui motus superbi sunt peccata venialia, dum eis Ratio non consentit, puta, plenius.

Ex his patet, superbiam completam necessariam in confessione explicandam esse, quæ est ex confessu, & intentione, ac ex contemptu, quo quis Lysis Dei, & legitimè Superforis renuit se submittere. Si autem superbia imperfecta est, quando quis in affectu suo quidem se magnificat, non tamen usque adeo, ut nolit se submittere Deo, & omnibus, quæ sunt de necessitate salutis.

Resp. s. Thomas q. cit. art. 4. ex S. Gregorio assignat quatuor species superbie. 1. Estimare se bonum habere à se ipso. 2. Desuper sibi datum credere pro suis acceptissime meritis. 3. Jactare se habere quod non habet. 4. Despectus ceteris singulariter videri appetere habere quod non habet.

Quonodo resolvitur hunc casum: Potestne sine peccato superbie, aut alterius speciei, homo pauper, & infans classis, ita inhabe pecunias (modo tamen licito) lucrandis, ut è sua vili conditione emergat ad sublimorem, immo ad emendum etiam Comitatum?

V. Dico cum nostro Cajetano, & Corrado, si quæ persona inveniantur eximiit ingeni, vel à natura dotata, vel exercitatione etiam aucta, quæ se habere sentiunt animum nobilem, & ingenium ad aliorum tendentem, quamvis ignorabiles natu sint; tamen si dominia appetant, & ad hoc pecunias per media licita accumilent, ut hujusmodi dignitates prestito astimabiliter emanat, à rationis recta trahant non redditum. Ergo nec peccant.

Ex hoc experientia probat de quibusdam militibus in bello, qui etiæ sunt vili, & rustica stirpe prægnati, tamen tam fortis se exhibuerunt, ut merito supra reliquos positi sint, tamquam Domini, ac Rectores eorum, immo & dignitates magnas emerint.

Gradus Superbiae.

QUÆRERO. V. Qui & quæ sunt?

VI. Resp. Angelicus Doctor q. cit. art. 4. ad 4. ex S. Bernardo assignat duodecim gradus superbie per oppositionem ad totidem gradus humilitatis. *Primus* gradus humilitatis (ait) est corde & corpore semper humilitatem ostendere, defixi in terram aspectibus, cui opponitur, curiositas, per quam aliquis curiosè ubique, & inordinate circumspicit. *Secundus* gradus humilitatis est, ut pauca verba & rationabiliter loquitur aliquis, non clamosa voce, contra quem opponitur levitas mentis, per quam scilicet homo superbè se habet in verbo. *Tertius* gradus humilitatis est, ut non sit facilis, & promptus in risu: cui opponitur inepta laetitia. *Quartus* gradus humilitatis est, taciturnitas usque ad interrogacionem, cui opponitur jactantia. *Quintus* gradus humilitatis est tenere, quod communis Regula Monasterii habet, cui opponitur singularitas, per quam scilicet aliquis sanctior vult apparere. *Sextus* gradus humilitatis est, credere, & pronuntiare se omnibus viliorum, cui opponitur arrogancia, per quam scilicet homo se alius prefert. *Septimus* gradus humilitatis est, ad omnia inutiliter, & indigneum se confiteri & credere, cui opponitur presumptio, per quam scilicet aliquis reputat se sufficientem ad majora. *Octonus* gradus humilitatis est confessio peccatorum, cui opponitur defensio eorumdem. *Nonus* gradus humilitatis est, in duris, & asperis patientiam amplecti, cui opponitur simulata confessio, per quam scilicet aliquis non vult subire posnam pro peccatis, quæ simulata confiteatur. *Decimus* gradus humilitatis est obediens, cui opponitur rebello. *Undecimus* gradus humilitatis est, ut homo

non delectetur facere propriam voluntatem, cui opponitur libertas, per quam homo delectatur liberè facere quod vult. *Ultimus* gradus humilitatis est eorum imperfectionem, quia scilicet præveniunt rationis judicium, & sunt præter ejus consensum, puta, plenius, & perfectum. Ita etiam aliqui motus superbi sunt peccata venialia, dum eis Ratio non consentit, puta, plenius.

Filia Superbiae.

QUÆRERO. VI. Quot sunt, & quæ?

VII. Resp. Præcipue, & ad quas aliae reducuntur sunt tres, nimis præsumptio, ambitio, vana gloria.

Præsumptio, prout de ea hic agitur, definitus quod sit inordinatus appetitus eorum, seu aggressio ea, quæ sunt supra vires, & merita nostra, sed est vitium ad hoc inclinans, &c. Aliquando est peccatum veniale, aliquando mortale, si nimis Deo notabiliter irreverentiam, aut proximo grave damnum inferat, v. g. si homo præsumat exercere Jurisdictionem Ecclesiasticam, Decanalem, Prioriam, &c. vel potestatem Ordinis sacri, vel officium Consiliarii, sive in foro fori, sive in foro poli, Confessari, Advocati, Medici, &c. sine debita peritis. De presumptione ut est peccatum in Spiritum S. agit S. Thom. 2. 2. q. 21. Vide infra in hoc Tract. Exam. 5. n. 109.

VIII. *Ambitio*, de qua S. D. agit 2. 2. q. 131. per duos art. definitur, quod sit inordinatus appetitus honoris, seu vitium inclinans ad eum, &c. Est peccatum mortale, si quis in re gravi appetat honorem de excellentia, quam non habet, vel de re, quæ est peccatum mortale: vel si in ea, vel de re, ultimum finem. Hinc mortaliter peccant, qui ratione honoris, præsertim curata, quibus sunt indigni deficit scientie, aut alius requisiti. Dixa ratione honoris, Nam S. D. loco mox citato art. 2. ad 2. ait: *Si quis inordinatè appetet dignitatem, non ratione honoris, sed propter debitum dignitatem, usum, suam facultatem excedentem, non erit ambitiosus, sed magis præsumptuosus.*

IX. *Vana gloria*, de qua S. D. agit 2. 2. q. 132. per 5. art. definitur, quod sit inanis manifestatio proprie excellentie apud homines, cujus, ut ante dictum, superbis est inordinatus appetitus. Vel est vitium inclinans ad, &c. Audiat S. Th. q. cit. art. 1. in c. sic disserunt: Proprie per nomen glorie designatur, quod bonum aliquis deveniat in multorum notitiam, & approbationem, largius tamen accepto nomine glorie, etiam paucorum, vel unius, aut sui solius, dum scilicet aliquis proprium bonum suum considerat, ut dignum laude. Quod autem aliquis bonum suum cognoscat, & approbet, non est peccatum; dicitur enim 1. ad Cor. 2. ut sciamus que d. Deo donata sunt nobis. Similiter etiam non est peccatum, quod aliquis velit bona opera sua ab aliis approbari. Dicitur enim Matth. 5. *Luceat lux vestra coram hominibus*, &c. Ex ideo appetitus glorie de se non nominat aliquid virtutis, sed appetitus inanis, & vanæ glorie vitium importat. Nam quodlibet vanum appetere, virtutis non est. Potes autem gloria dici, vana tripliciter: Uno modo ex parte rei, de qua qui gloriam querit, puta, cum quis querit gloriam de eo, quod non est, vel de eo quod non est gloria dignum, sicut de aliqua re fragili, & caduca. Alio modo ex parte eius, à quo quis gloriam querit, puta, hominis, cuius iudicium non est certum. Tertio ex parte ipsius, qui gloriam appetit, qui scilicet appetit gloriae sua non refert in debitum finem, puta, ad honorem Dei, vel proximi salutem. Hac S. Doctor, *Qui ergo gloriatur, in Domino gloriatur*, ut monet Apostolus.

Hinc peccatum graviter, qui de gravi, leviter, qui de levi peccato gloriatur, v. g. leviter saltem peccat, qui se Doctorum esse gloriatur (sine tamen alterius domino) & non est. Sic ut & qui gloriantur se esse insignem lusorem pilæ, cum etiam talis sit

qua

De Vitiis Capitalibus.

quia est res omnino caduca.

Ex quo tis, quando & quantum peccatum sit vana gloria.

X. Id scilicet Regulis, quas statuit Angelicus Doctor q. cit. art. 2. in c. dicens: Ex hoc aliquod peccatum est mortale, quod charitati contrariaur, peccatum autem inanis glorie, secundum se consideratur, non videtur contrarii charitati, quantum ad dilectionem proximi. Quantum ad dilectionem Dei potest contrariari charitati duplicit. Uno modo ratione materis, de qua quis gloriatur, puta, cum quis gloriatur de aliquo falso, quod contrariaur reverentia secundum illud Ezech. 28. *Elevatum est cor tuum*, & distix: *Deum ego sum*. Et 1. ad Cor. 4. *Quid habes quod non accipisti?* Si autem accipisti, quid gloriari quasi non accipisti? Vel etiam cum quis bonum temporale, de quo quis gloriatur, praefert Deo. Quid prohibetur Jerem. 9. *Non gloriatur sapientia in sapientia sua*, &c. sed in hoc gloriatur, qui gloriatur scire & nosse me. Aut etiam cum quis praefert testimonium hominum testimonio Dei, sicut contra quosdam dicitur, Joann. 12. *Qui dilexerunt magis glorian hominum quam Deum*.

Alio modo ex parte ipsius gloriantis, qui intentionem suam referit ad gloriam (nim. hominum) tamquam ad ultimum finem, in quem scilicet ordinatus virtus opera; & pro quo consequendo non prætermittit facere etiam ea, quæ sunt contra Deum. Et sic est peccatum mortis. Quod ibidem probat ex S. Aug. Si autem amor humanæ glorie, quamvis sit inanis, non repugnet charitati; neque quantum ad id de quo est gloria, neque quantum ad intentionem gloriari querit, non est peccatum mortis. sed veniale. Hac S. Doct.

Ex his patet, venialiter peccare eos qui adcupandas vanam apud homines gloriam dant eleemosynas, cantant, predicant, orant. Missam frequenter audiunt, actus justitiae exercant, puta, si præcie manente intra limites vanæ glorie, & non accidat magna irreverentia Dei, aut dannum proximi, & non habeant eam pro fine ultimo, sed proximo tantum. An satisfacit præcepto di audience Missa, qui cum audit ex vana gloria, vide Tract. 3. Exam. 3. n. 48.

Quid si quis ex vana gloria pro Christo subire mortem, esset verus Martyr? XI. Dico, Vanam gloriam de quæ quidem esse peccatum veniale, attamen sibi nulla necessitate, ac honesto motivo ipsam profundere vitam; culpam mortali non vacat: Proinde talis non esset verus Martyr. Dein, dato & non concessu: quod etiam in hoc casu solum esse peccatum veniale, non tam est verum martyrium: hoc enim deber procedere non solum ex motivo naturali (quaia alijs homo ille patetur a Philosophis, non ut Christianus) sed etiam ex motivo honesto supernaturali, quale non est vanæ gloria.

Ratio patebit infra Tract. 11. Exam. 5. n. 76. ubi ostendetur, quæ mors, vel mortis causa martyrem faciat. *Ex parte* sequitur, de factu nullum Martyrem subisse mortem ex vana gloria, ut ex causa finali. *Dixi*, ut ex causa finali, qua vana gloria afficitus duobus modis potest concurrens ad actum ex objecto bonum, v. g. ad eleemosynam, ad Baptismi receptionem, ad martyrium, &c. 1. ut vana gloria sit causa finalis talis actus, & tunc ille actus vitatur, ut supra Tract. 3. Exam. 3. n. 47. probatum est. 2. ut se solim habeat concomitans, ita ut nec sit causa finalis, nec circumstantia actus, ut si ex bono opere facto occasionaliter insurgat afficitus inanis gloria; & tunc ex eo opus non depravatur, neque privatur sua bonitate, & merito, quod N. B.

Filia inanis glorie. QUÆRERO. VII. Quot sunt & quæ? XII. Resp. Cum S. Th. 2. 2. q. 132. art. 5. sunt septem, scilicet Inobedientia, Jactantia, Hypocrisia, Contentio, Pertinacia, Discordia, Novitatum præsumptio. Quæ suo ordine declarantur.

Inobedientia est vitium inclinans ad non exequendum, deliberato animo, præceptum legitiimi Superioris justa præcipiens; in quo etiam mortaliter peccari potest, ut patet ex S. Th. 2. 2. q. 105. art. 1. ubi docet, quod non obediens divini præceptis, & Superiorum mandatis sit peccatum mortale quando contrariatur dilectioni Dei, si nimirum homo præcepit contemnatur. Et art. 2. docet, quod una in etiam mortalitas, sit gravior altera, quo inenarrabile Superior est ille qui præcepit, eo gravior est inobedientia. Item ex gravior, quo magis de intentione præcipiens est id quod præcipit: iterum tandem est gravior, quanto præceptum datur in meliori. Unde gravius peccat, qui est inobedientia Deo, quam qui homini: gravius peccat, qui est inobedientia præcepto de dilectione proximi. Et ad 2. ibid. docet, quod inobedientia cui admittetur obstinatio, sit peccatum in Spiritu S.

Nor. ex S. D. ibi q. 104. art. 2. ad 1. Si obediens propriè accipiat, secundum quod per intentionem respecti formaliter ratione præcepti, erit specialis virtus, & inobedientia peccatum speciale; secundum hoc enim ad obediens requiriatur, quod impletat aliquis actum justitiae, vel alterius virtutis intendens implere præceptum; ad inobedientiam requiriatur, quod actualiter contemnatur præceptum. Si vero obediens largè accipiat pro executione cuiuscumque, quod potest cadere sub præcepto, & inobedientia pro omissione eiusdem ex quacumque intentione, si obediens erit generalis virtus, & inobedientia generale peccatum.

XIII. *Jactantia*, de qua S. D. agit 2. 2. quæ. per duos art. de caue Plinius I. 11. c. 32. scribit: *chameilon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus, ita quidam præter ostentationem, & vestosam jactantiam nihil habent*. Definitur quod sit manifestatio propria excellentiæ per verbū quibus homo se extollit supra id quod est, vel supra quod alii de eo opinantur: seu est vitium ad hoc inclinans. Aliquando est mortalitas aliquando venialis; pro gravitate vel levitate rei de qua quis se jactat, v. g. de mortali, ut adulterio à se commisso: vel de nobilitate, scientia, &c. Species peccati de quo sit jactantia, est necessario explicanda in confessione, si sit peccatum mortale.

XIV. *Hypocrisia*, de qua agit S. Th. 2. 2. q. 111. per 4. art. de caue intelligi possunt, quæ dicta sunt. Tr. 3. Exam. 3. n. 50. & 51. illa, inquam, est, quando quis per falsa facta, vel signa exteriora simulat, ut habeat quod non habet, aut quod habet, significat se habere excellentiæ quam habeat: unde est simili illi, qui facit falsam monetam. Vel, est vitium inclinans ad ita simulandum. Quando sit peccatum mortale, vel veniale, explicat Ang. D. loco mos cit. art. 4. dicens: Si aliquis non caret sanctificatione habere, sed solum sanctus apparet, sic cut conservetur accipi in sacra Scriptura, est peccatum mortale: nulus enim totaliter privatur sanctitate nisi per peccatum mortale. Si autem dicatur hypocrita illi, qui intendit simulare sanctificationem à qua deficit per peccatum mortale, non est mortale, sed quandoque veniale. Quod discernendum, est ex fine, qui si repugnat charitati Dei, vel proximi, erit mortale, puta, cum simulat sanctificationem, ut falsam doctrinam disseminet, vel ad adipiscendum Ecclesiasticam dignitatem indigens, vel quacumque temporalia bona, in quibus finem constituit. Si vero finis intentus non repugnat charitati, erit peccatum veniale, puta, cum aliquis in ipsa fictione delectatur. Hac S. D.

Horrenda hypocrisia est illa, de qua S. Ambro. in quadam Serm. ait: *Littera plerunque sub tristis amictu lascivia, & deformis horror vili teste ostegit*. L 3

Tract. V. Examen I.

gitur, ut secreta petulantum tegantur animorum.
XV. *Contentio*, de qua vide Tract. 7. Exam. 7.
n. 1. 6.

Pertinacia, de qua agit S. D. 2. 2. q. 138. art. 2. & docet ex Isid. quod pertinax aliquis sit, qui imprudenter tenet, ac defendit suam sententiam, quasi ad omnia tenax, ad ostendandum suum iudicium capitosus, nolens credere, intelligentiori. Si quis sit pertinax in rebus fidei, vel spectantibus ad bonos mores, contra communem DD. sententiam vel Ecclesie auctoritatem, aut si cedat in notablem dannum proximi est peccatum mortale, in ceteris solum veniale.

Discordia, de qua vide Tract. 7. Exam. cit. n. 118.

Novitatis presumptio, seu inventio, de qua S. D. agit 2. 2. q. 132, art. 5. est directa manifestatio proprie excellentie per novas, ac insolitas res, v. g. epulas, ludos, vestes admiratione habentes: nova enim, & insolita homines mirari solent. Qui tales novitatis inventi, vel introduci, praevidens suo exemplo alios inducendo, ut sumptus faciant supra vires, ut postea non possint aliis suos, aut non satisfacere creditoribus, peccat morte. Idem est de iis, qui inveniunt & introducent vestes ad libidinem provocantes, vel cedentes in contemptum Religionis, quem gravior peccant in utroque case talibus novitatis utentes.

Filiae Novitatis.

XVII. *Resp. Speculator suis due, scil. superflus ornatus vestium*, & curiositas: explicantur.

Ornatus vestium. De hoc agit S. D. 2. 2. q. 169. per 2. art. ubi art. 1. in cap. contra vanitatis vestium amatores, & amarices ex S. Greg. sic agit: *Sunt nonnulli, qui cultum subtillum pretiosarumque vestium non putant esse peccatum. Quod si culpa non esset, nequam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives, qui torqueret apud inferos, byssu & purpura induitus fuisset.*

Cajetanus noster assignat septem capita, seu causas, ex quibus potest esse peccatum in ornatu exteriori.

1. *Ex fine ornantis se*. Nam si quis ornat se ob superbia, inanem gloriam, aut ad provocandum ad malum, &c. ornatum est peccatum juxta malitiam ipsius finis, ita ut, si finis sit peccatum veniale, putata, si ornat se ut appareat pulchritudo, ditor, nobilior, &c. etiam ipse ornatus sit vanitas ac peccatum veniale. Si vero finis sit peccatum mortale, ut, si intentat provocare ad malam concupiscentiam, ornatus est cum peccato mortali, sed solum quando fit propter lasciviam, vel in Dei contemptum.

Addit: *Sciendum tamen, quod aliud est fingere pulchritudinem non habitam, & aliud occultare turpitudinem ex aliqua causa provenientem, pata, aegritudine, vel aliquo hujusmodi: hoc enim est licitum.*

Quo secundum Apostolum i. ad Cor. 12. Quod patitur ignorabila membra esse corporis, his honorem deundam circundamus. Hoc ibi.
*De Emptione, & Venditione.**C A S U S.*

A Ntonius cum possit alii in rebus mercaturam ex Cere, praecepit tamen in pigmentis, & fucis in quibus plurimis sibi est lucri, negotiatur, & illa vendit personis, quarum aliquas novit esse meretrices, & possit, immo velle similibus fucis male uti, & quavis a Confessario suassus decrevit semel, nulo deinde in his negotiationem agere: nunc tamen lucro aletus in eadem persistere desiderat, si absque peccato possit.

Queritur, an hac negotiatio sit licita, si ab ea non desistat?

Primo aspectu videri posset, standum esse pro sententi negativa, *qui* talia vendentes dant occasionem mulieribus praecepit non nuptias, peccandi mortiferis, non solum quatenus dicta mulieres his utuntur, ut homines in sui indebitum amorem, & concupiscentiam provocent, sed etiam quatenus per haec formam sibi a Deo datum corrumperent, & falsificare contendunt, & sic opera sunt efficiatoria signa quam verba: ita pejus est mentiri, & decipere facile quam ore. Et ideo S. Aug. vocat hanc ficationem, adulterina fallacie, & innoteritis alium. Cap. Fucare, de Conser. dist. 3.

4. *Ex qualitate ornatus in se*. Hinc utens veste per

De Virtutis Capitalibus.

Secundum. Quia quotiescumque scitur, vel creditur aliquem velle ad malum uti re aliqua, hanc illi dare, peccatum est mortiferum; & ejusdem enim criminis rei sunt, qui faciunt, & qui consentiunt facientibus. Arg. Cap. 1. de Offic. deleg. Unde sicut qui vendit arma ei, quem scit emere ad nocendum injusie, vel ad bellum, quod novit esse injustum, peccat mortaliter. Arg. cap. Notum 2. q. 1. & tenet cum aliis S. Antonii, 2. p. tit. 1. cap. 24. §. 11. Ita videtur, quod qui vendit fucis, & pigmenta, que sunt arma diaboloi, illi mulieri, quem scit illa emere ad injuste nocendum, & trahendum in concupiscentiam homines, culpam committere lethaliter.

Tertius. Quia harum rerum usus est frequenter, & quoad plures, peccatum mortale, & ita, qui talia vendunt, cooperantur uteribus in delicto. Arg. C. Sicut dignum, §. Illi autem, & §. Hic quoque, de Homicidio. Unde S. Chrys. super Matthaeum, inquit, eas solima oportet artes vocare, quae necessarium, eorum, quae continent vitam nostram, sunt tributariae, & constructiva; si tamen operibus aliquis artis, ut plurius, aliqui male uteruntur, quamvis de se non sint illicita, sunt tamen per officium Principis a civitate extirpanda.

Quarto. Quia datus, quod omnes meretrices emant illos fucos, & pigmenta ad usum pessimum, & anima proximorum nocumentum, in hoc tamen usu malo pigmentorum non intervenit voluntas & consensus opificis vendentis, ut cui non placent tales abusus, nec intentione ferunt directe in tale nocumentum; sed soli lumen fertur in ipsam venditionem, & in pecunias per illum mercatum suscipiendas, quibus se & familiam sustentet, id quod est longe diversum a malo usu pigmentorum ut patet: jam autem ea, quae per se considerata non sunt peccatum, nec habent illud inseparabilem annexum, non efficiunt bona, aut mala nisi ex circumstantia finis, juxta S. Th. 1. 2. q. 18. art. 4. Cum ergo illa negotiatio in pigmentis, & fucis vendenda non sit de se peccatum, nec fiat intentione, & finis mortifero, non est dicenda illicita.

Nec talis scientia talis usus mali efficit peccatum nisi adjungatur complacientia: ita ut non modo vendens sciatur mulieres uti fucatione, & coloratione ad peccatum, sed eo animo vendat ut peccent: velutque talibus fucationibus decipi, & illaqueari homines: moralis enim mali ratio non in sola cognitione, sed potius in consensi, & voluntatis placito consistit: si igitur sciret aliquem non mutuaturum absque usura, potest nihilominus ab illo mutuus petere, immo sub usuris accipere, non consentiendo in dationem, quatenus ad usurario fit male: & qui scit Parochium sceleri aliquo esse implicantum, & ipsum rogat, ut filium suum baptizet, non propterea peccat, etiamsi certo sciat illum non praevia penitentia peccati, sacramentum Baptismi puerum administraturum, & proinde in novum peccatum incursum. Arg. cap. Prater. adjunct. Gloss. verbo Agentibus, & verbo Communio 32. diss. Cojet. 2. 2. quest. 78. art. 4.

Denuo. Quia licitum est invitare, & provocare justa de causa aliquam, ad aliquem actum suo genere bonum, aut indifferenter, nullatenus consentiendo in illum quatenus fit male, aut est malus, veluti S. Laurentius provocabat tyrannum ad assendum, verendum, & manducandum illius corpus, & ali Martires excitant infideles ad mortem illis pro Christo inferendam: gaudentes quidem de hujusmodi actu quantu[m] bono, & dolentes de eodem quatenus erat malus. Quamvis ergo Antonius vendendo dicta pigmenta, & fucationes, invitare, & provocare mulieres ad ea emenda, & ipsae emant, ut cum peccato mortali utantur, non proinde facit illicitum, ut qui potest gaudere de illi emptione, quatenus sibi est utilis; & dolere, quod dicta mulieres emant in anima sua nocumentum, ut de locantibus domos meretrices dicuntur est alibi.

Nec obstant in contrarium adducta. Etsi enim per ea quae dicta sunt, facili dilui possent, ut qua omnia, vel falso supponant talem fucationem esse ex se pec-

Resp. 5. Vis absoluta alicui persone pro viribus, v. g. propriis membris, pedibus, aut manibus, vel clamando (licet irrito conam) resistenti, excusat, si omnis interior consensus desit. Et Virgo si oppressa, ac deflorata, attamen semper animo, etiam sub ipso actu venerata voluntatis (quam forte sensu, seu carne percipit) contradicens, virginitatem non perdit, quod formale, & quod Deum.

Ratio. Peccatum debet esse voluntarium: Sed illa copula, & delectatio, si que esset, fore omnino involuntaria, ut supponitur. Ergo, ut iste clare docet S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 5. in corp. dicens: *Nos est orimen mulieris per violentiam violata, si consensus non adit: quia non inquinatur, nisi de consensu mentis, ut dicit Lucia: Si me feceris invitram violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam.*

Nos. quod Virginitas possit duplicitate considerari. 1. Quoad materiale, & hoc est integritas carnis, seu clausa virginis non reserari, & hoc solim in casu posito tollerat. & quidem violenter. 2. Quoad formale, & hoc est firmum propositione perpetuo abstinenti ab omni voluntaria venerata delectatione & opere, n. m. extra matr.

XXVIII. QUEREO III. Puella quedam Monacha ante investitionem, aut sacram Professionem est occulita, sive voluntaria, sive involuntaria deforata, a quo post Deum nulli constat, nisi ipsi, & complicit, ac Confessor: potestis illa suscipere sine peccato nigrum sive Congregationis velum, ac consecrari? Aut quod in eo casu remedium? Ante R.

Suppono 1. Nec vidue, nec alteri feminae corrupte prohibitum esse religionis ingressum, ejusve professionem.

Suppono 2. Præter velum Novitatus, seu probationis, quod communiter est album, daturque in susceptione habitus, dari etiam velum nigrum, & hoc quintuplicem, ut nota nostra Sylvester. *Primum* est Professio, quod datur completo Novitatu solis sororibus choraliis, dum professionem emitunt: & non potest dari nisi expletio decimoctava annis.

Secundum est Consecrationis, quod anno 25. attatis datur: & dari potest a solo Episcopo. **Tertium** est Ordinationis, quod non amplius est in usu, ut separatum detur: dabatur ante hac anno etatis 40. ad hoc ut quasi Diaconissas possent in choro inchoare horas, & legere homilia. **Quartum** Praelectionis quod Abbatis dabant anno etatis 60, & sic etatis nunc non amplius est necessaria, sed sufficit 30. annorum. **Quintum** est velum continentia, ac observantia, quod est viduarium, & etiam potest dari Virginibus, licet è contra velum virginale non possit dari vidua, etiam ex dispensatione Episcopi.

Suppono 3. Non esse in omni Religione, ac Monasteri consuetum dicta Virginum consecrationem, seu benedictionem. Quod Ordinem nostrum conservant, Constitutione Sororum nostrarum cap. 16. in fine sic dicunt: *Nolumus quod aliqua Sorores benedicant, cum S. Dominicus P. hoc ordinasse dicatur circa illas, que fuerunt tempore suo; & bujusmodi bendicunt soleat esse aliquis occasio, ut super alias se extollant. His præmissis.*

Resp. 1. Cum tuorii, & probabilitati sentientia. Femina occulita, etiam per vim violata non potest consecrari, & velari inter Virgines, absque peccato mortali, quod committit tum ipsa quæ consecratur, tum ille, qui scienter eam consecrat. Ita cum Angelico Doctore in 4. dist. 38. q. 1. art. 5. ad 5.

Ratio. In Sacramentis & Sacramentalibus scienter, etiam occulita, & ad vitandum scandalum, committere falsitatem & fictionem est Ecclesiæ injurium, & gravis irreverentia, adeoque peccatum mortale, v. g. consecrare Episcopum, qui tali esse non potest, consecrationis salis & aquæ supponere id, quod sal & aqua non est, esset enim sacrilegium: Sed consecratio Virginum censemur inter Sacramentalia Ecclesiæ. Ergo consecrationi supponere Virginem, que Virgo non est, mortale est.

XXIX. Resp. cum S. Th. 2. 2. q. 154. art. 1.

Eadem resolutio patet ex Pontificali Romano dicente, Pontificem debere inquirere de vita & conscientia, & carnis integritate.

Quid si membrum virile solum in, & egreditur clausura pudoris sine resolutione seminis?

Dico cum Corrado, non amitti Virginitatem corporalem in facto esse.

Ratio. Quia delectatio venerata compleetur in sola resolutione seminis, & per eam complete resetur sigillum virili ingrediente.

Species Luxurie.

QUEREO IV. Quo sunt & quæ?

XXIX. Resp. cum S. Th. 2. 2. q. 154. art. 1.

Sext.

Nec in hoc Episcopus potest dispensare, licet ex valde rationabili causa possit dispensare, ut si que talis esset sic consecrata, vel post consecrationem fornicaretur, funderetur tamen talibus officiis, que Virginibus consecratis præcisè juxta Monasteri consuetudinem solent demandari, ut quibus ante dispensationem debent abstinerent.

Oppono. Femina vi corrupta non perdit virginitatem, ita potest consecrari.

Ad hoc N. com. Cum enim deficit sit, voluntatem in eo casu ita reniti, ut nullus omnino detur consensus, & Ecclesiæ (que tantum de exterioribus iudicat) de pleno dissensu non possit consecrare, sacri Canones statuerunt, ut talis à Consecratione mentis, ut dicit Lucia: Si me feceris invitram violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam.

Nos. quod Virginitas possit duplicitate considerari. 1. Quoad materiale, & hoc est integritas carnis, seu clausa virginis non reserari, & hoc solim in casu posito tollerat. & quidem violenter. 2. Quoad formale, & hoc est firmum propositione perpetuo abstinenti ab omni voluntaria venerata delectatione & opere, n. m. extra matr.

XXVIII. QUEREO III. Puella quedam Monacha ante investitionem, aut sacram Professionem est occulita, sive voluntaria, sive involuntaria deforata, a quo post Deum nulli constat, nisi ipsi, & complicit, ac Confessor: potestis illa suscipere sine peccato nigrum sive Congregationis velum, ac consecrari? Aut quod in eo casu remedium? Ante R.

Suppono 1. Nec vidue, nec alteri feminae corrupte prohibitum esse religionis ingressum, ejusve professionem.

Suppono 2. Præter velum Novitatus, seu probationis, quod communiter est album, daturque in susceptione habitus, dari etiam velum nigrum, & hoc quintuplicem, ut nota nostra Sylvester. *Primum* est Professio, quod datur completo Novitatu solis sororibus choraliis, dum professionem emitunt: & non potest dari nisi expletio decimoctava annis.

Secundum est Consecrationis, quod anno 25. attatis datur: & dari potest a solo Episcopo. **Tertium** est Ordinationis, quod non amplius est in usu, ut separatum detur: dabatur ante hac anno etatis 40. ad hoc ut quasi Diaconissas possent in choro inchoare horas, & legere homilia. **Quartum** Praelectionis quod Abbatis dabant anno etatis 60, & sic etatis nunc non amplius est necessaria, sed sufficit 30. annorum. **Quintum** est velum continentia, ac observantia, quod est viduarium, & etiam potest dari Virginibus, licet è contra velum virginale non possit dari vidua, etiam ex dispensatione Episcopi.

Suppono 3. Non esse in omni Religione, ac Monasteri consuetum dicta Virginum consecrationem, seu benedictionem. Quod Ordinem nostrum conservant, Constitutione Sororum nostrarum cap. 16. in fine sic dicunt: *Nolumus quod aliqua Sorores benedicant, cum S. Dominicus P. hoc ordinasse dicatur circa illas, que fuerunt tempore suo; & bujusmodi bendicunt soleat esse aliquis occasio, ut super alias se extollant. His præmissis.*

Resp. 1. Cum tuorii, & probabilitati sentientia.

Femina occulita, etiam per vim violata non potest consecrari, & velari inter Virgines, absque peccato mortali, quod committit tum ipsa quæ consecratur, tum ille, qui scienter eam consecrat. Ita cum Angelico Doctore in 4. dist. 38. q. 1. art. 5. ad 5.

Ratio. In Sacramentis & Sacramentalibus scienter, etiam occulita, & ad vitandum scandalum, committere falsitatem & fictionem est Ecclesiæ injurium, & gravis irreverentia, adeoque peccatum mortale, v. g. consecrare Episcopum, qui tali esse non potest, consecrationis salis & aquæ supponere id, quod sal & aqua non est, esset enim sacrilegium: Sed consecratio Virginum censemur inter Sacramentalia Ecclesiæ. Ergo consecrationi supponere Virginem, que Virgo non est, mortale est.

De Vitiis Capitalibus.

Six potissimum sunt species luxurie, scilicet. Fornicatio simplex. Adulterium. Incestus. Stuprum. Rapto. Vitium contra naturam. Qua suo ordine explicantur.

Fornicatio simplex est coitus soluti cum soluta jam deflorata, ita ut utique sit solitus, id est liber ab omni vinculo, non solidus conjugii, sed & consanguinitatis, affinitatis, Ordinis, Religionis, & voti, ac cuiuscumque impedimenti, possit inter eos esse matrimonium. Licet in largo sensu interdum pro quovis illicito coitu accipiat. Hic autem est sermo de e proprio sumpta.

Fornicatio simplex est intrinsecè mala, & peccatum mortale; mala, inquam, non præcisè quia prohibita legi positiva, sed prohibita, quia mala.

Declarat hæc S. D. Gravitas aliquid peccati potest attendi dupliciter. Uno modo secundum se, alio modo secundum accidentem. Secundum se quidem attendit gravitas peccati ex ratione sua speciei, quia fornicatio simplex bonum, cui peccatum gravissimum peccatis, quæ sunt contra bona exteriora, sicut est furto. Et idem secundum speciem est peccatum gravissimum peccatis, quæ sunt contra bona exteriora, sicut est furto. Et alia hujusmodi, minus autem peccatis, quæ sunt directe contra Deum, & peccato quod est contra vitam hominis jam natu, sicut est homicidium. Hoc ibi.

XXX. Cur in quibusdam locis ita impunitè grassatur simplex fornicatio, si sit tantum peccatum?

Dico. Hoc non facit eam esse licitam, nec ab ea tollit rationem peccati, quia per ilam impunitatem (quæ est solum quoad homines, & in foro fori, non quoad Deum) non approbat, sed solita toleratur, & dissimulatur ad cavenda majora mala, n. m. adulteria, & peccata contra naturam, ne calidores Nationes labent in illa. Quod autem inter duo mala, (quorum utrumque nequit vitari) dissimulanter possit tolerari id quod est minus, nemo negat. Vide de Lapanoribus in hoc Exam. n. 42.

Quod est pena fornicationis simplicis, cui nimis struprum non annexetur?

Dico. Tunc contra Clericos, quād Laicos est arbitria, sed ad arbitrium Judicis: juxta loci consuetudinem. Fornicator, licet non temeriter ad matrimonium cum complice, debet tamen alere prolem.

Quod si quid si negat se esse patrem?

Dico. Si confessus vel convictus sit de copula, eo ipso presumitur esse pater (licet se esse negat) nisi alium monstrat.

Quid si plures cum eadem femina habuerint concubinum?

Dico. Tunc est recurrentum ad circumstantias, n. m. cui magis corresponteat, vel tempus partus, vel physiognomia, &c. immo interdum in favorem prolixi (ne defectu alimentorum intereat) creditur juremento mulieris.

XXXI. **Adulterium** est violatio alieni thorii, ut quando vir congridetur cum uxore alterius, vel è concubinatu, per illud etiam contra justitiam, & committitur, sive uterque peccans, sive unus tantum sit conjugatus: quod necessariò in confessione est explicandum. Si enim uterque sit conjugatus, committitur duplex iniquitas, nimis una contra proprium, altera contra complices conjugem. De Sponso carnaliter peccante vide infra de Sponsalibus.

Oppono. Nullum peccatum cadit sub precepto divino. Sed Osee 1. præcipitur à Domino: *Vnde sum tibi uxorem fornicationum, & fac tibi filios fornicationum.* Ergo.

Ad hoc R. quod Deus dominum corporis mulieris transliterit in Oseam, sic ut illa quæ erat fornicator, per consensus Prophetæ, & mandatum Dei, fuerit facta eius legitima uxor. Vocatur autem fornicator, quia ante fuerat talis, & filii ex talis matrimonio progeniti vocantur filii fornicationis propter matris opprobrium. Nec est insolitus in S. Scriptura, quod res retineat nomen ab eo quod fuit; sicut Eva post formationem suam vocatur ab Adamo, hoc nunc ex ossibus meis, quia ex osa facta est, & ante formationem erat os. Item serpens à Moyse ex virga productus appellatur adhuc virga. Exod. 7. Devorabit Virga Aaron virgas eorum. Hostia post consecrationem adhuc appellatur panis, quia fuit ta-

lis, ita pariter est de illa muliere.

Extra fornicatio gravissimum peccatum?

Dico cum S. Th. loc. cit. art. 3. Licet fornicatio sit gravior illis peccatis, quæ sunt contra externa hominis bona, est tamen minus homicidio, & illis peccatis, quæ directe commituntur contra Deum.

XXXII. **Incestus** est coitus cum persona sanguinis, vel affinitatis conjuncta, intra gradus, in quibus non potest contrahiri matrimonium. Qui gradus, in confessione est exprimitus; licet enim specie non distinguantur, enormiter tamen aggravant, præsertim in pecunia & secundo gradu.

Pœna incestus moderno tempore, usu locorum,

etiam non autem usu locorum est arbitria nimis, vel pecuniaria, vel fastigatio, carceris, relegacionis, &c. Judices in puniendis adulteris negligentes graviter peccant.

XXXIII. **Stuprum** est illicitus, ut est extra matrimonium, virginum defloratio, id est, contra rem à nemine carnaliter cognitam, seu est coitus illicitus, quo-

Tract. V. Examen II.

primo tollitur flos virginitatis, seu violatur claustrum, sive signaculum virginale. In largo sensu stuprum accipitur pro quovis illicito coitu. Hic de eo agitur in prima seu propria significacione. Cui S. Th. loc. cit. art. 6. addit, intelligi de Virgine existente sub cura Parentum: & in corp. contra aliquos DD. qui te- tenent, stuprum non esse speciem luxurie distinctam a simplici fornicatione sic argui, pauci mutatis Ubi circa materiam aliquis viti occurrit aliqua specialis deformitas, ibi debet poni determinata species illius viti: Sed luxuria est peccatum circa ea venerea, & in Virgine, sub custodia Patris existente, occursit specialis deformitas, si corrumpatur: Ergo est determinata species luxurie. Min. patet tum ex parte puerorum, quae ex hoc quod violatur nuptia pactione conjugali praecedente, impeditur a competente matrimonio, & potius in via meretricio: tum ex parte patris: qui de eius custodia sollicitudinem gerit, & potest actione injuriarum agere contra stupratorum. Ergo.

Oppone. Inferit luxuriam magis spectat ad injuriam, quam ad luxuriam: Sed qui committit stuprum, alteri facit injuriam, nimis Patri puerula. Ergo stuprum non est species luxurie.

Ad hoc S. Th. art. 6. cit. art. 3. dicit: Nihil prohibet, unum peccatum ex adjunctione alterius deformis fieri, fit autem deformis peccatum luxurie ex peccato iniustitia, quia videtur concupiscentia esse inordinatio: quae a delictabilibus non abstinet, ut injuriam vitet & habet autem dupicum injuriam annexam. Unam quidem ex parte Virginis, quam et si non vi corruptum, tamen eam seducit, & sic teneat ut satisfacie, ut patet Exod. 22. Aliam vero injuriam facit Patri puerula, unde & ei secundum legem tenetur ad poenam. Deut. 22. Hec S. D. Unde Major est vera de injurya praesertim puerula, qui sit libidinis mista, ut in presenti, ut satis indicat S. D. verbis adductus. Simile est in adulterio, per quod etiam fit injurya conjugi, & tamen est via species luxurie.

Quid si puerula, ejusque Pater facili consentiant, & desit omnis vis & frus, dolus, cum scienti, & volenti non fiat injurya?

Dico. Ubi S. Th. non distinguit, nec ego distinguo: Sed S. Th. non distinguit, an vis adsit vel non adsit, sed fundat se in hoc quod stuprum habeat speciem concupiscentie inordinacionem. Ergo sive adsit, sive non adsit vis aut frus, est species luxurie, exprimenda in confessione. Preterquam quod inspicenda sunt ea, quae se habent per se, non quae per accidens, per se autem Patri fit injurya. De restitutione ex causa stupri vide Tract. 8.

Ergo penitentis in confessione experiente, se illo actu primo perdisside, vel abstulisse forem. Virginis?

XXXIV. Affirmo cum tuiore, & probabiliore sententia, & prefata S. Thom. doctrina. Unde puerula cum primo actu, quo Virginitatem forem perdidi, & vir quo eum puerula abstulit, tenetur hanc circumstantiam exprimere.

Ratio. Quia juxta S. Thom. supra est distincta species luxurie, & dato, quod specie non distinguatur a fornicatione simplici, notabilitate tamen aggravata aductam rationem S. Doctoris.

Tenetur vir etiam de se ipso explicare, se illo actu suum propriam Virginitatem violasse?

Dico, non teneri. Ratio. Qui predicit mala non in viris, sed in solis feminis reperientur.

Tenenturque etiam hanc circumstantiam exprimere pueras, quae solo actu interiori consentiunt in fornicationem.

Affirmo cum tuiore, & probabiliore sententia, si adhuc vere fuerint Virgines. Si tamen illius iactram semel fecerint, vel sint meretrices, ad id non amplius tenentur.

Ratio 1. p. Quia in probabiliori sententia Thomistarum actus externus nullam malitiam essentialiter ad-

dit interno. Ergo si externus est expimendus, etiam internum. Maximè cum tales puerulae hoc faciliter negotio, & absque pudore possint insinuare, immò cum magna gloria, titulo nim. servanda Virginitatis.

Ratio 2. pater. Quia per hoc confessio redderetur odiosa.

Tenetur Confessarius etiam de hoc interrogare, loquendo de actu sive interno, sive externo?

Affirmo. Sed interrogari caute, & valde modeste, ne videatur nimis curiosus, & curiosis interrogatoribus confessionem reddit: odiosam. Ratio. Quia juxta dicta est nova species peccati.

Poena stupri est vel excommunicatio, vel fustigatio, vel intrusio in Monasterium; in Clerico carcere, suspensio, depositio, vel degradatio, pro qualitate personae. Stuprum violentum longe severius puniendum est, cuicunque honeste feminae, eam viduam violentia inferatur.

XXXV. Raptus: Prout de eo hic loquitur, non est raptus tempe, quae est injusta ablatio rei alienae per vim, dicturque rapina, & inde dicunt raptore, nim. divitiarum, sed tempore hic est de raptu personarum, qui licet aliquando in largo sensu promiscue accipitetur pro propterea, attamen in sua propria significacione est, cum puerula violenter contra eum vel parentem voluntatem abducatur, ut corrupta habeatur in uxorem, vel in concubinam. Est etiam raptus, si abducat abutatur, ea renidente. Unde cum S. Th. loc. cit. art. 7. sit post test definiri: Raptus est violentia facta mulieri, vel parentibus proper coitum assequendum, etiam matrimoniale. Unde huius S. Thom. cit. est raptus si violencia fiat mulieri, licet non patri: vel si fiat patrem, licet non mulieri, puta, quia consentit: sive inferior Virgine, sive puerula corrupta, aut vidua, vel maritata: quae omnia in confessione sunt explicanda. Item si Sandimonial, tunc autem simul est sacrilegium. Aliquando idem actus est simul stuprum, & raptus, ut si quis violentiam inferat Virgini, eam abducatur defloratur.

De hoc raptu, in quantum est impedimentum dirimenti matrimonium, fiet sermo in Tract. de Matrimonio, Exam. 6. quest. 14. num. 92.

Poena huius raptus de Jure Canonico, & juxta Concil. Trid. est, quod Raptor & omnes ei consilium, auxilium vel favorem praebeant sint ipso excommunicati, & perpetuo infames: & si Clerici fuerint, ex proprio gradu decadent, teneturque Raptor. raptum convenienter dotare, pro arbitrio Iudicis.

Not. varias circumstantias circa peccatum carnis occurrere posse, necessaria explicandas in Confessione, ut ratione voti, compliciti, cognitioni, & similitudini, solicitationis in Confessionalibus, &c. quas vide supra Tract. 3. Exam. 2. num. 25.

XXXVI. *Vitium contrahabendum* juxta S. Th. l. c. art. 11. est actus venientis repugnans non solum ratione recte, quod est commune omni viti luxurie, immò cuicunque peccato, sed etiam ipsi ordinis naturali actus venienti, qui convenient humanae speciei, qui est, ut sit inter masculum, & feminam eisdem speciei, *nimirum* humanae, in vase, & situ debito, quod in hoc vito (ex quo nulla sequi potest generatio) non servatur. Cum autem id pluribus modis contingere possit, vitium hoc est species luxurie subalterna, continens sub se plures species infimas. De quibus postea numer. 38.

XXXVII. *Sacrilegium* à nonnullis recensetur inter species luxurie, attamen propriæ species ejus non est, cum etiam reperiri possit in alio genere peccati, v. g. furti, homicidii, &c. In presenti per sacrilegium intelligitur illus actus luxurie, quo violatur corpus personæ Deo consecratæ per votum vel professionem Religionis, sive sit vir, sive mulier: quam circumstantiam uterque complexe de ipso, & de complice in Confessione exprimere debet.

Declarat hoc S. D. loco cit. art. 10. ad 2. dicens: *Sacrilegium potest concurrere cum diversis luxurie species*. Si enim aliquis auctoratur Persona sibi conjuncta

De Vitiis Capitalibus.

91

secundum spirituale cognitionem ex Baptismo & Confirmatione, ut patet in Patrinis, commitit sacrilegium ad modum incestus. Si abdatur Virgine Deo sacrificata, in quantum ex sponsa Christi, cum quo facit spirituale matrimonium, ut air. art. 1. ad 3. est *sacrilegium per modum adulterii spiritualis*: In quantum vero est sub spiritu sicut Patris cura constituta, erit quoddam spiritualis stuprum. Et, si violentia inferatur, erit spiritus rapitus, qui etiam secundum leges civiles gravius quantitate, quam aliis raptus. Unde Justinianus Imperator in Cod. l. 9. tit. 13. dicit: Se quis, non atcam rapere, sed attemere tantummodo matrimonii conjugandi causam sacramentis Virgines ausus fuerit, capitale pena feriatur. Hec S. D. De Jure Canonico autem illi qui rapit, vel violat Monialem, si sit laicus, seu secularis excommunicatus; si sit Clericus deponitur, & in Monasterio detruitur; ipsa vero Monialis in carcere, vel articulus in Monasterio includitur ad agendum penitentiam. Plura de Sacrilegio vide Tract. 10. Exam. 4. quest. 10. num. 64.

Species viti contra naturam.

QUADERO V. Dixisti ante, vitiū contra naturam esse species subalternam, seu genus, quot ergo & quae habet sub species infimas?

XXXVIII. Resp. cum S. Th. cit. art. 11. Sunt quatuor, nim. molitiae, sodomia, bestialitas, & vivitum contra naturam. Quae quartæ species retinet naturam sui generis. Explicantur suis ordine:

Molitiae, seu polluio, sive immunditia est, quando absoctio omni concubitu causa delectationis venera procuratur effusio seminis. Est semper (dum voluntaria est). & in omni caso peccatum mortale, esti procuratur gratia sanitatis, quia frustratur finis à natura in semine intentus, scilicet alterius individui generatio: estque contra naturam: quam ob causam ex genere suo est gravius, quam rem habere cum sorore: marre, aut Moniali. Et licet hoc peccatum tam abominandum sit, tamen proli dolor! multi, & omnino assueti, tam parvi illud faciunt, quam spuma in terram.

Dixi, dum est voluntaria, puta, sive direcťe, sive inducē, & in causa, licet eveniat in somno. Vide Tract. 4. Exam. 2. n. 63. ubi dictum est, que sint causæ molitiae, quis homo vitare tenetur. Catalogus generalis est: Si causa pollutionis sit mortalit., v. g. tactus, vel delectatio de ea, &c. Vel venialis, v. g. verbum, otiosus, inconsideratus dictum, vel sine omni culpa: v. g. cura Medici, &c. pollutione secuta etiam est talis.

Si quis sub actuali pollutione imaginaretur sibi quandam personam, tenereretur in confessione eam circumstantiam exprimere?

Affirmo. Exprimere ergo debet, an sit nupta, monialis, virgo, vidua, consanguinea, &c. Ratio: Quia objectum dat speciem actu.

Qui si duo se mutuo poluerenter, tenetur evenire uterque exprimere tales conditiones, si illi affecti sint.

Affirmo. Ratio est: Eadem. Et hoc verum est, etiam quod aliter polluens nullam sentiret delectationem, juxta dicta paulo supra.

Quid sentis de distillatione ex se in somnis eveniente?

Dico. Si homo ante somnum ei nullam dederit causam culpabilem, & evigilans non det complacientiam, sed potius officia complacentiam, delectationem, &c. omni care culpa. Secus, si causam dederit, vel in ea complaceret.

Ratio. Quia sub hac distinctione, est vel non est voluntaria.

Licitus gaudere de pollutione inculpabilis in somno habita?

Dico. Probabilis non licet. Ratio pater, tum quia delectatio de pollutione exponit hominem magnō periculo consentiendi, tum etiam ex eo, quia ideo pollutio in somnis habita excusat, quia non fuit voluntaria, sed per secum complacentiam fit voluntaria, sicut etiam de accessu Jacob ad Liam dictum est

Tract. 7. Exam. 2. n. 73. non multo tempore rapiat ita ex tali pollutione subservient secundum se sumpto, ut abstracti ab illa causa, v. g. de sanitate.

Estne peccatum gaudere de pollutione secura ex audiencia Confessionum, vel desiderare ut sequatur ex illa?

Probabilis, & tamen non licet. Ratio. Pollutio ex audiencia Confessionum sequitur, ideo excusat quia ejus causa excusatur & caret culpa: Sed ex hoc capite in casu positivo non excusat, quia est simul directe volita. Ergo.

Quid judicas de illis, qui etiam vigilantes sine carnis commitione, & immunda cogitatione patiuntur fluxum è membris secuto?

Resp. cum Angelico Doctor. Opusc. 64. de fluxu libidinis sic discurrente: Quibusdam contingit conscientie dubitans & perturbatio magna, unde ipsi vigilantibus, absque ulla commotione carnis, & cogitatione immunda, humor quidam per membrum secretum egreditur sine delectatione, & quasi insensibiliter, ita ut multe de hoc non perpendant, nisi cum pannos seruent madefactos. Cujus causam aliqui ignorantes turbant, & errant, putantes, se polluitos esse: & ideo sciendum est quod illus humor effusio non est pollutio, quia, ut dicunt Medici, sine libidinosa delectatione, & carnis commotione nullus potest pollui vigilans. Ad ipsius tamen humoris effusione videtur naturalis conditio causam exhibere priam, sed deinde id aliud, quod ad natum dispositum, causa vitiosus, & evitabilis perfect & consummat. Quibusdam hoc evenire agnovi ob solam presentiam, & allocutionem aliquius personæ, in cuius conspicuus quis habuit complacentiam sensualē & vanam, sed ad quam inordinatio amore afficitur, aut per tactum impudicum levem, aut imaginando aliquos actus impudicos fortiter & morose: in his enim casibus, & aliis similibus multi inveniuntur habere calefactions, & commotiones carnis libidinosas, dicunturque humorem emittere, velint nolint: sed eas causa & similes, quae sunt evitabiles, debet quilibet fugere, & evitare pro posse, maximè qui sentit de hoc se passionem, seu ad hoc naturaliter inclinatum, sive ex viro mentis, sive ex debilitate naturæ: & qui huiusmodi causas non evitaverit pro posse, vel justa posse, relinquent amicitiam, & familiaritatem personarum, ad quas inordinatè afficitur, fugiendo etiam allocationes, & aspectum personarum, licet non credant, ipsum per dictam effusionem peccare mortali, nisi propter alteri conceperit, aut impudice tangenter personam, quae est causa istius effectus: tamen credo, cum graviter peccare, & magno peccati mortalis periculo: & ideo consilium do tibi, quod absque delectatione morosa ipse sibi violentiam faciat in hac parte, fugiendo personas huiusmodi, atque cum eis omnino opportunum loci, & temporis evitetur. Hic itaque predictus fluxus, qui à quibusdam volvitur libido, si potest evitari ipsius occasio, & si studiis non evitetur, est omnino confundens cum suis occasionibus, & negligientia habita circa ipsas. Si vero contingit ex causa, quae vitari non potest, sicut quando audiuntur verba impudica ex casu, vel loquuntur cum ipsa, vel sedet juxta eam, de cuius presencia habita complacentiam vanam, & ab ea separari non valet: in his & similibus credo sufficere, quod tam de occasione habita & impotencia vitandi, quam de fluxu illius libidinis dolor est simpliciter habendum: quia tamen dubitare de talibus, quae spectant ad conscientie puritatem, quandoque valde proficuum est poteris hoc confiteri, ob quistudinem mentis & pacem: quamvis expedire non credam. Hec S. D.

Nota, quod haec tamen dicta & dicenda, esse non nullas sententias à Sede Apostolica damnatas. Nam inter propositiones ab Alexandro VII, damnatas est haec num. 24. Molitiae, sodomia, & bestialitas sunt pecata ejusdem speciei infimas, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem. Et num. 25.

Qui